

ըլլալին, և թէ դարձեալ կրնան իրենց բնական փառքին հասնիլ. սիրտ ըրին, ցատքեցին ջրի մը մէջ, լողացին, մաքրուեցան, գոյներնին լոյսերնին առին, ու վերացան թագին բոլորն առին. մեծ թագաւորին պայծառ թագին վրայ փալփեցան:

Հ. Ղ. Մ.

Լէկիրն Ժարդու Կարգի:

ԼԵԿՐԹՈԹԻՒՆԸ ան պակսութիւններէն մէկն է որ ունեցողը ամենեւին չիճանչնար. անանկ տգեղութիւն մըն է որ հոգւոյն ալ՝ մարմնոյն ալ գեղեցկութիւնը կ'աւրէ, տգեղ կերևցընէ: Եւ ատ անգամ կը լսես՝ որ կ'ըսեն. Թորոսը կամ Արակոսը շատ աղէկ մարդ է, բայց կոպիտ է: Լեկրթութիւնը ամէն պակսութենէ աւելի շուտ կը տեսնուի մարդուս վերայ. անոր համար ալ անկիրթ մարդը ամէն ընկերութենէ դուրս մնացած, իրեն նմաններուն հետ հարկ կ'ըլլայ որ կենակցի. կամ թէ որ հարստութիւնը ընկերութեանց մէջ զինքը մտցընէ նէ ալ, ամէնքը կ'ըսեն. Լիսոս ըստրկին՝ որ անանկ կոպիտ մարդու քով գնացեր է:

Լեկրթութիւնը թէպէտ մոլութիւն մը չէ, բայց շատ մոլութիւններէ աւելի ատէրի կ'ընէ զմարդը: Երբոր մէկը դռնէդ ներս մտնէ՝ առանց դուռդ զարնելու կամ իր գալը իմացընելու, ու յառաջ քան զքու բարի եկար ըսելդ՝ պուալով մը կանչէ՝ Բաւրի տեսանք ըսելով նէ, ի՞նչ կ'ըսես մտքէդ: Երսուանց հրամայէ նստէ ալ ըսես նէ, ներսուանց Եւ ի՞նչ կոպիտ մարդ է կ'ըսես:

Լեկրթութեան մէկ յատկութիւնն ալ ան է, որ երբոր կրթութեամբ մարդ մը կը տեսնէ՝ չհաւնիր. իր կոպիտ սովորութիւնները՝ անոր կրթութենէն աղէկ կը համարի: Տեսնէ որ ուրիշը թաշկինակով քիթը կը սրբէ, ի՞նչ դժուարութիւններ հնարեր են կ'ը-

սէ. ու ինքը երկու մատին մէջ քիթը սրխմելով՝ դէպ ի գետին կը խնչէ. զինքն ալ կ'արդարացընէ, Եւ թէն եւ լաճը ծոցը պահելու բա՛ն է ըսելով: Թէ որ սեղանատախտակին վրայի փռ շիները սրբելու համար լաթ մը ու գետ, անիկայ ի՞նչ երկան ճամբայ է ըսելով՝ շունչովը կը փչէ կը մաքրէ փոշին. թէ որ աղտ մըն ալ կայ նէ՝ թքովը կը թրջէ կը հանէ, Եւ տուած մարդուս լաթի տեղ ալ ջուրի տեղ ալ՝ բերան տուեր է ըսելով. կը կարծէ որ ուրիշները քիչ մտածելէն՝ գործքը կ'երկընցունեն:

Հպարտ եղողը ուրիշ հպարտ չուզեր տեսնել. գինովը գինովին կը մեղադրէ, գինի չես վերցընէր նէ՝ ինչո՞ւ կը խմես ըսելով. բարկացողը բարկացողէն կը զըզուի. նմանապէս գրեթէ ամէն ախտ իր նմանը կ'ատէ: Բայց անկիրթ մարդը թէ որ կարենար՝ բոլոր աշխարհք իրեն նման կ'ընէր: Ձեռքով կերակուր ուտելը տեսնես նէ, սիրտդ կը գանի. իսկ ինքը անանկ ախորժելով մատուրները կը լգէ ու կը ծծէ, որ կարծես թէ կերակուրին համ տուողը իր մատուրներն են: Եւ ատ անգամ կ'ըսէ ալ՝ թէ ի՞նչ համ կ'առնեն պատառաքողով ուտողները. գրեթէ կը զարմանայ ալ որ ի՞նչպէս չեն վախնար պատառաքողը բերանին խոթելու. կը կարծէ որ երեսնուն մէկ կողմէն ծակէ ու դուրս պիտոր ելլէ: Հազիւ հարկի համար դգալ կը գործածէ, անոր ալ փայտէն կ'ախորժի. կարծես որ մէջը տոգորուած կերակուրներուն ձենձին համն ալ կ'առնէ: Եւ փրկեցուն դգալն ալ բերանը կը խոթէ, կը զարմանաս որ ի՞նչպէս կը սըղմի: Եւ ինի խմելէն ետքն ալ՝ պէխերը անանկ մը կը ծըծէ որ կարօտ չըլլար զենջակով սրբելու:

Պատմութիւն մը պատմելու ըլլայ, այնչափ միջանկեալ փակագիծներ կ'ընէ որ գլխաւոր նիւթը կը մոռնաս: Իսկ եթէ դուն բան մը պատմելու ըլլաս, հա՛ ես գիտեմ ատ սրտամու-

Թիւնը ըսելով՝ խօսքդ կը կտրէ . Բ. տանկ չէ, սխալ միտքդ պահեր ես, բուն պատմութիւնը իմ քովս է : Հետո խօսելու ատենը՝ Թեւեդ կը բռնէ, կը ցնցէ, կը մշտէ . կարծես որ Թեւեդ պիտոր հասկընայ ըսածները : Թե որ ոտքի վրայ զքեզ խօսքի բռնէ, անանկ քիթդ բերանդ կը մտնէ, մէյմը խօսելով՝ մէյմը զքեզ դէպ 'ի ետե հրելով, որ սրահին ծայրը՝ պատին կը հասնիս, ու դեռ ինքը կը հրէ : Ս'իշտ ալ ստորակէտով շունչ կ'առնէ, որ չըլլայ Թե դու սկսիս խօսելու . սկսիս նէ՛ ալ՝ ինք իր խօսքը առաջ կը տանի, բերանն ու ականջը միատեղ կը գործածէ : Իսկ Թե որ սխտոր ալ կերած ըլլայ, հոտէն չես դիմանար . մտածել չկայ որ ընկերուն անջի պարտքն է՝ ու բիշին որ և իցէ նեղութի մը չտալ, որ է բուն քաղաքավարութե էութիւնը : Խօսքը հայերէն սկսի նէ՛ տաճկերէն կը լմնցընէ, տաճկերէն սկսի նէ՛ հայերէն . յանկարծ միտքը դայ նէ, երգել ալ կը սկսի : (Յօրանջելու ըլլայ՝ ձայնը բոլոր դրացիները կը լսեն . փռնգալու ըլլայ՝ տունը կը սարսի, Թեքերը չորս դին կ'անձրեւեն : Թե որ խիստ անկիրթներէն չէ, ու Թաշկինակ կը գործածէ, խնչելէն ետքը Թաշկինակին մէջը աղէկ զննութի մը կ'ընէ քեզն ելածին վրայ . կամ Թաշկինակին մէյմը մէկ երեսը՝ մէյմը մէկալ երեսը քիթը սրբելով, երբոր Թաշկինակը առջիդ կը տարածէ՝ պըժ գալի Թատրոն մը կը բացուի աչքիդ առջևը :

Ս' երջապէս անկիրթ մարդուն մէկ հատիկ ախորժեղի ըրած բանն է՝ Ս'ընաք բարով ըսելը . անիկայ ալ շատ անգամ չըսած՝ կ'առնէ կը քալէ : Բ. սանկ անկիրթ մարդկանց բանակաւնութիւնը վրանուն վերցընելու ըլլաս նէ, անասուններէն խիստ քիչ տարբերութիւն կ'ունենան : Երանի Թե չգտնուէին մեր ազգին մէջն ալ ասանկներ, ու աս նկարագիրը մտքէ ձևացուցած ըլլար և ոչ կենդանագիր :

*

ԽԵԼԱՅԻ ԽՕՍՔԵՐ ՈՒ
ԶՈՒՄԻՃԱԼԻ ԴԻՊՈՒՍԵՆԵՐ

Պաշտօնի քաղաքագիտութեան :

ՍԱՌՄՈՆ ԹԵԼ կը պարծենայ եղեր ըսելով Թե Ես Սասինին ոտանաւորներուն պէս ոտանաւոր չինելու գաղտնիքը գիտեմ : Բնոյ քահանան աս Թեթեամտութեանը չգիմանալով, հետագայ վերտառութիւնը շարագրեր է .

Ճանրադանգաղդ այդ Մառմննթէլ
Որ ոչ խօսի, այլ կակաղէ,
Կոյր, և կամի զնրկարս գատել,
Խուլ, և զքնարից ձայնս յերազէ .
Այդ հետեակ այդ ձառագէտ
Ծիծաղական առեալ դիմակ,
Գաղտնիս, ասէ՛, ես քաջ գիտեմ
Տաղ Ռասինեայ գրել հանգուակ :
Այո, գաղտնեայ չիք իբր ըզգա
Հաւատարիմ աւանգապահ :

Սեղադրանք :

ՇԱՏ կը սխալի խելացի մարդը՝ Թե որ միտքը դնէ Թե իր գործքերը կամ գրուածքը մեղադրութենէ ազատ պիտի մնան . ու մեղադրանք լսելով նեղանայ նէ, ըսել է Թե տկար մարդ է : Տուրքը կամ մաքսը պիտի վճարուի առանց ուրախութե և առանց տրտմութեան . և ահա մեղադրանքն ալ տուրք մըն է որ նախանձոտը արդիւնաւորէն կը պահանջէ :

(ՍԹԵՐՆ)

Ի ափլաս գաղղիացի մատենագիրը (երկրաչափը չէ) օր մը Փարիզու Թաւաւորական պարտեզին մէջ կը քալէր, ձեռքն ալ տետրակ մը բռնած կը կարդար ու մէկգիւն կը նեղանար կը սրդողէր ինքնիրեն : Ս'էյմըն ալ տեսնէ որ մէկը ետեէն իր անունը կուտայ . կը դառնայ կը նայի որ Խոնթընէն է, որ իր հօրը տեղը դրած էր, ու շատ կը սիրէ եղեր . « Եղէկ հանդիպեցանք, հայրիկ, կ'ըսէ Ի ափ-